

Sokarcú modernség és irodalomtörténet-írás

Mit jelenthet az irodalomtörténet-írás számára a modernség fogalma mint keret, egyáltalán: miben volna megragadható pragmatikusan (és elkerülhetetlenül reductíván) e keret? Milyen jellemvonásokat tartunk mérvadónak a modernségről, az irodalom modernségéről szólva?

Az irodalomtörténet-írás eredendően olyan „rendrakó”-identifikáló-legitimációs diszciplínaként jött létre, mely a történeti leírást egyszersmind kanonikus értékeket legitimáló, hierarchikus rendekbe illeszkedő identitásmintákat támogató diskurzusként is működteti, s a hosszú időtartamok leírására használt fogalmai, eszközei a mai napig őrzik e sajátosságát. Épp ezért ütközik nagy nehézségekbe manapság olyan irodalomtörténeti összefoglalás megalkotása, amely számot szeretne vetni az irodalom alakulástörténetének társadalmi lehetőségfeltételeivel, a modernség fogalmainak vízvázasztójellegével, az irodalmi-esztétikai értékrendek pluralitásával, ám sem teleologikus kánontörténetet nem kíván írni, sem saját álláspontjának határozott kijelöléséről nem szeretne lemondani. Különösen igaz ez a 20. századi és jelenkori magyar irodalom leírására, ahol a problémát tovább bonyolítja, hogy a nemzeti kultúra átöröklött rendezőelv-szerepe egyrészt folyamatos viták, harcok tétje a kérdéses időszakban, másrészt a fentebb említett kritikai elméleti fejlemények tekintetbe vételével nehéz is lenne olyan 20–21. századi irodalomtörténeti leírást alkotni, ahol a globalizálódó, transznacionális, transzkulturális terekben egy alapvetően 19. századi közösségi identitásfogalmat próbálunk – Rorty egy régi fogalmát kölcsönvéve – „végső szótárként” alkalmazni.

Jelen számunkban olyan írásokat szeretnénk közölni, amelyek e dilemmák kezelésére próbálnak egy lehetséges megoldást találni. Kötetünket RÁKAI ORSOLYA szerkesztette.

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

Diverse Modernities and Literary History

What can the concept of modernity mean for writing literary history as a framework: what would this framework be pragmatically (and inevitably reductively)? What kind of traits should we consider to be relevant to the modernity of literature?

Literary history has originally emerged as a regulative, legitimatory discipline of identity forming, which operates the historical description as a discourse that supports legitimizing hierarchical patterns of canonical values, while the concepts and tools used to describe long periods are retained to this day. It is therefore very difficult to create an overview of literary history which intends to review the social conditions of the development of literature, and the border-like character of modernity or the plurality of literary or aesthetical values, but neither wishes to create a teleological history of a certain literary canon nor to disclaim a definite designation of its own position. This is especially true of describing the 20th century and contemporary Hungarian literature, where the problem is further complicated first by the fact that the inherited role of the national culture as “guiding principles” has been a topic of continuous debates and struggles during the period in question. Secondly, taking into account the aforementioned critical theoretical developments it would be definitely very difficult to make a

historically focused description about the 20th and 21st century literature with the help of a basically 19th century notion of identity under the circumstances of globalizing, transnational and transcultural spaces.

In our present issue we would like to disclose some texts that try to find a solution to these dilemmas. The issue was edited by ORSOLYA RÁKAI.

THE EDITORIAL BOARD

Vielfältige Moderne und Literaturgeschichtsschreibung

Was kann das Konzept der Moderne bedeuten als Rahmen für Literaturgeschichtsschreibung, wie konnte man diese Rahmen pragmatisch (und unvermeidlich reduktiv) annehmen? Welche Eigenschaften betrachten wir als relevant für die Moderne, für die Modernität der Literatur?

Die Literaturgeschichtsschreibung wurde ursprünglich als eine ordnende, identitätsbildende Legitimations-Disziplin erstellt, die eine historische Beschreibung gleichzeitig auch als kanonische Werte legitimierende und Identitätsmuster in hierarchische System einordnende Diskurs benutzt und die Konzepte und Werkzeuge zur Beschreibung lange Zeiträume diese Eigenschaften bis heute bewahren. Deshalb trifft es auf besondere Schwierigkeiten, heute eine solche literaturgeschichtliche Zusammenfassung zu schaffen, die gleichzeitig rechnen wollte mit der entscheidende Bedeutung von Modernisierungsbegriffe, mit der Pluralität von literarisch-ästhetischen Wertsysteme und mit der soziale Möglichkeitsbedingungen der Literaturentwicklung, eine teleologische Kanongeschichte aber vermeiden wollte, und besteht auf der Bezeichnung ihren Standpunkt. Besonders gilt es für die Beschreibung von der ungarischen Literatur der 20. und 21. Jahrhunderte, wo das Problem wird dadurch erschwert, dass vererbte Orientierungsrolle der nationalen Kultur fortgesetzt umstritten ist, selbst wenn man von der Schwierigkeiten absieht, eine zeitgemäße, sich in globalisierenden, transnationalen und transkulturellen Räumen formende Literaturgeschichte zu schreiben aufgrund eines kollektiven Identitätsbegriffs von 19. Jahrhundert.

Im vorliegenden Band möchten wir einige Texte offenlegen, die versuchen, eine Lösung für diese Dilemmata zu finden. Die Texte wurden von ORSOLYA RÁKAI herausgegeben.

DIE HERAUSGEBER